

Sveavägen 59, plan 6
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras
rättigheter
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer
Rights
Member of International Lesbian and Gay Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 50 162 900
forbund@rfsl.se

RFSL Media
+46 8 50 162 910
komut@rfsl.se
www.rfsl.se

Fax
+46 8 50 162 999

Webb
www.rfsl.se

REMISSYTTRANDE
2014-12-15

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten

Offentlighet och sekretess för uppgifter i domstolsavgöranden (Ds 2014:33)

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian *Offentlighet och sekretess för uppgifter i domstolsavgöranden* (Ds 2014:33). RFSL lämnar härmed följande synpunkter.

Inledande kommentarer

Tilltron till domstolsväsendet är av yttersta vikt i en rättsstat; att det finns en långtgående offentlig insyn i domstolarnas verksamhet är därför en nödvändighet. Det finns dock även tillfällen där offentlig insyn snarare urholkar tilltron till rättsväsendet och riskerar leda till (ytterligare) utsatthet och sekundär viktigmisering av redan utsatta grupper. RFSL välkomnar därför det förtydligande som promemorian föreslår vad gäller fortsatt sekretess för identitetsuppgifter för personer som förekommer i ett domstolsförfarande. RFSL lyfter i detta remissyttrande särskilt upp vikten av att beakta sekretessfrågor när transpersoner förekommer i domstolsförfaranden på något vis samt gällande hiv-status. RFSL vill understryka vikten av möjlighet till sekretess i domar gällande personers hiv-status, något som promemorians förslag tydliggör domstols möjlighet till. Detta då offentliggörande genom domslut av en persons hiv-status får anses som en långtgående integritetskränkning med potentiella följdverkningar för personen i fråga. RFSL menar även att uppgifter om könsidentitet och sexuell läggning i största möjliga utsträckning bör undvikas i ett domslut. Detta inte minst utifrån det faktum att det finns en inte obetydlig risk att som homosexuell, bisexuell eller transperson utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

När ska beslut om fortsatt sekretess fattas? (3.4)

RFSL har tidigare påtalat, bland annat i samband med vårt remissvar gällande promemorian *Genomförande av brottsofferdirektivet* (Ds 2014:14), att det finns stora brister vad gäller skydd av privatlivet i Sverige, särskilt vad gäller transpersoner. Den näst sista siffran i personnumret innehåller information om personens juridiska kön. De personer som har gjort en könskorrigering men inte fått juridiskt erkännande för det eller på annat sätt har en könsidentitet eller ett könsuttryck konträrt till vad som framgår av folkbokföringen, får genom personnumret sin juridiska könstillhörighet exponerad mot sin vilja och riskerar att utsättas för kränkningar. Det kan även finnas andra fall där en persons juridiska könstillhörighet exponeras på ett sätt som kan medföra obehag eller skada för personen.

För att undvika denna typ av utsatthet och eventuell upprepad och sekundär viktimisering är skyddet av privatlivet särskilt viktigt för transpersoner. Det gäller dels möjlighet att sekretessbelägga de fyra sista siffrorna i personnumret samt eventuella namn som är konträra till personens könsidentitet eller könsuttryck, dels rätten att få välja sitt eget pronomen i rättsprocessen och dokument så att den egna könsidentiteten och uttrycket överordnas det juridiska könet.

Europadomstolen har i *Christine Goodwin mot Förenade kungariket och I. mot Förenade kungariket* etablerat att skyddet för privatlivet enligt Europakonventionens artikel 8 innebär en skyldighet för konventionsstaterna att erkänna en persons könskorrigering och skydda uppgifter om dennes tidigare registrerade juridiska kön. I de fallen så inte sker konstaterar domstolen att *A conflict between social reality and law arises which places the transsexual in an anomalous position, in which he or she may experience feelings of vulnerability, humiliation and anxiety.*¹ Vad gäller skyldigheten att erkänna den könsidentitet personen lever i säger domstolen vidare att *[T]he Court considers that society may reasonable be expected to tolerate a certain inconvenience to enable individuals to live in dignity and worth in accordance with the sexual identity [sic!] chosen by them at great personal cost.*²

Även om den praxis som utvecklats i Europadomstolen i stort handlar om transpersoner som genomgått könskorrigering så är utsattheten och behovet av ett fungerande skydd för privatlivet minst lika stort för andra transpersoner. Den konflikt mellan den sociala verkligheten och lagen som domstolen berör är lika påtaglig och kan leda till samma utsatthet även för transpersoner som inte genomgått en könskorrigering operation. Därför bör samhället generellt vara berett att tolerera en viss olägenhet för att göra det möjligt för enskilda att leva i enlighet med sin

---

¹ Christine Goodwin mot Förenade kungariket st. 77 samt I. mot Förenade kungariket st. 57

² Christine Goodwin mot Förenade kungariket st. 91 samt I. mot Förenade kungariket st. 71

egen könsidentitet. Detta synsätt understöds även av Yogyakartapprinciperna och den rekommendation som antogs av Europarådets ministerkommitté 2010.

Yogyakartapprinciperna utgör en grund för den kontemporära diskursen om hbtq-personers mänskliga rättigheter inom både FN och Europarådet. I enlighet med artikel 6 punkt F ska länder *garantera var och ens rätt att i vanliga fall få välja när, till vem och hur man vill tillhandahålla information som rör deras sexuella läggning eller könsidentitet, och skydda alla personer från godtyckligt eller oönskat utlämnande av, eller hot om utlämnande av sådan information av andra.*³

Europarådets ministerkommitté antog 2010 en rekommendation gällande åtgärder för att motverka diskriminering som har samband med sexuell läggning eller könsidentitet.⁴ Enligt rekommendationen bör medlemsstaterna *säkerställa att personuppgifter som avser en persons sexuella läggning eller könsidentitet inte samlas in, lagras eller på annat sätt används av offentliga institutioner, inbegripet särskilt inom de brottsbekämpande myndigheterna, utom när det är nödvändigt för särskilda, lagliga och berättigade syften.*⁵

Det finns alltså starka skäl som talar för att bevara sekretessen kring identitetsuppgifter som berör transpersoner. Att så är fallet bör tydligt framgå av motiven till en förändrad lagstiftning utifrån promemorians förslag.

RFSL anser även att det är viktigt att uppmärksamma det avsevärda stigma som följer av att leva med hiv och att det därför i hög grad kan antas att den tilltalade eller svarande eller dennes närstående kommer att lida betydande men om den tilltalades eller svarandes identitet röjs. Det föreligger därför goda skäl att sekretessbelägga svarandens eller den tilltalades identitet i fall som gäller överföring eller framkallande av risk för överföring av hiv, i synnerhet i de fall där personen är minderårig.

I promemorian (2.2.1) beskrivs Europadomstolens dom i målet Z. mot Finland där Z. namn och hiv-status röjdes av domskälen i den finska domstolen vilket Europadomstolen fann stå i strid med artikel 8 i Europakonventionen. RFSL har tidigare, i förbundets yttrande över *Promemoria med utkast till lagrådsremiss: Skydd för enskilds identitet i domar och beslut* (Ju2011/4696/L6), anført att det bör ges möjlighet att skydda svarandens/gärningsmannens identitet då denne dömts för att ha överfört hiv till någon eller utsatt någon för risken att få viruset överfört. Vi välkomnar därför den inställning som framkommer i promemorian att dagens stränga rekvisit enligt Offentlighets- och sekretesslagens 43 kap 8 § tredje stycke kan anses stå i strid med Europakonventionen, då de hindrar

³ Svensk översättning av Regeringskansliet 2010

⁴ Ministerkommitténs rekommendation CM/Rec(2010)5, Antagen av ministerkommittén den 31 mars 2010 vid det 1081:a mötet med ministrarnas ställföreträdare

⁵ Ibid. st. 19

hemlighållandet av identiteten på den eller de som avses med en dom eller ett beslut.

Ulrika Westerlund
Förbundsordförande RFSL

Magnus Kolsjö
Ersättare i RFSL:s
förbundsstyrelse